

Viešosios infrastruktūros ex-ante analizės pristatymas

2016 09 02

Turinys

- Keliu infrastruktūra (SM)
- Vandentvarka (AM)
- Privatus kultūros paveldas (KM)

Kelių infrastruktūra

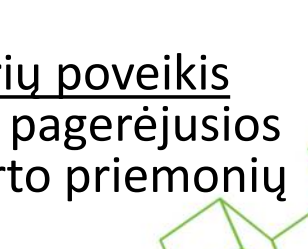

I-osios dalies rezultatų apžvalga

Investicijų tipas	Pajamų šaltinis	Galimybės pritraukti privačius finansavimo šaltinius	Projektų skaičius ir replikavimo galimybės	Bendras investicijų gyvybingumo potencialas	Paklausa mln. Eur	Pasiūla mln. Eur	Bendras investicijų trūkumas mln. Eur	Kiekybiškai įvertintas investicijų trūkumas mln. Eur
Keliai	KPPP	vidutinės	didelės	Vidutinis	1448	886	562	25
Geležinkeliai	Tarifai, biudžeto subsidijos	didelės	vidutinės	Vidutinis	2643	923	1720	18
Oro uostai	Tarifai	mažos	vidutinės	Mažas	120	110	10	1
Vandens transportas	Tarifai	vidutinės	mažos	Mažas	341	211	130	3
Viešasis transportas	Tarifai	vidutinės	didelės	Vidutinis	301	268	33	8
Susisiekimo sektorius iš viso:					4853	2398	2437	55

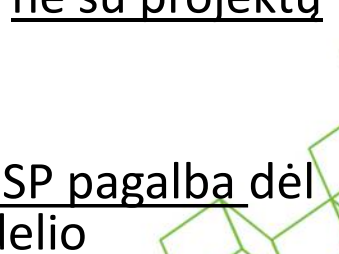
I-osios ataskaitos dalies išvados

Pagrindiniai sektoriaus finansavimo aspektai:

- Kelių tinklas Lietuvoje yra susiformavęs ir pagrindinės kelių sektoriaus investicijos yra nukreiptos į esamos infrastruktūros atnaujinimą ir modernizavimą
 - Didžioji dalis sektoriaus projektų finansuojami ES SF ir KPPP lėšomis
 - Dauguma projektų yra itin didelės apimties ir imlūs investicijoms
 - Projektai yra užsakomi ir vykdomi centralizuotai, projektų gyvybingumas nėra esminis veiksnys nulemiantis projekto įgyvendinimą
 - Įgyvendinant projektus pasireiškia stiprus išorinių faktorių poveikis (externalities) (pvz. didelė investicijų įtaka BVP augimui, pagerėjusios verslo sąlygos, sumažėjusi oro tarša, sumažėjęs transporto priemonių nusidėvėjimas)
-

I-osios ataskaitos dalies išvados

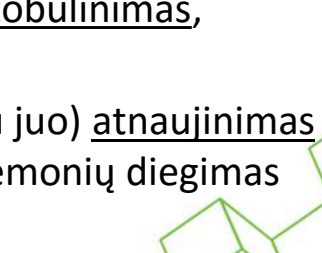
Sektoriuje nustatytos šios pagrindinės problemos:

- Sektoriuje įgyvendinami projektai negeneruoja pajamų, didžioji dauguma projektų finansuojami subsidijų bei KPPP lėšomis – ateityje, mažėjant skiriamų subsidijų dydžiui, sektoriuje gali kilti problemų dėl tvaraus sektoriaus finansavimo modelio
 - Nepakankamas sektoriaus finansavimas, jog būtų pasiekti strateginiai šalies tikslai
 - Sektoriaus įmonių patirties stygius skolintis (bei parengti finansavimo schemas) stambių projektų (pvz. magistralinių kelių) įgyvendinimui
 - Problemos su kuriomis susiduria sektorius yra susijusios ne su projektu gyvybingumu, o su lėšų jiems finansuoti sumine apimti
 - Investicijų trūkumas sektoriuje negali būti padengtas VPSP pagalba dėl nepakankamai efektyvaus šio projektų finansavimo modelio
-

II-oji analizės dalis

Planuojamos 2014-2020 m. programavimo periodu remti kelių sektorius kryptys

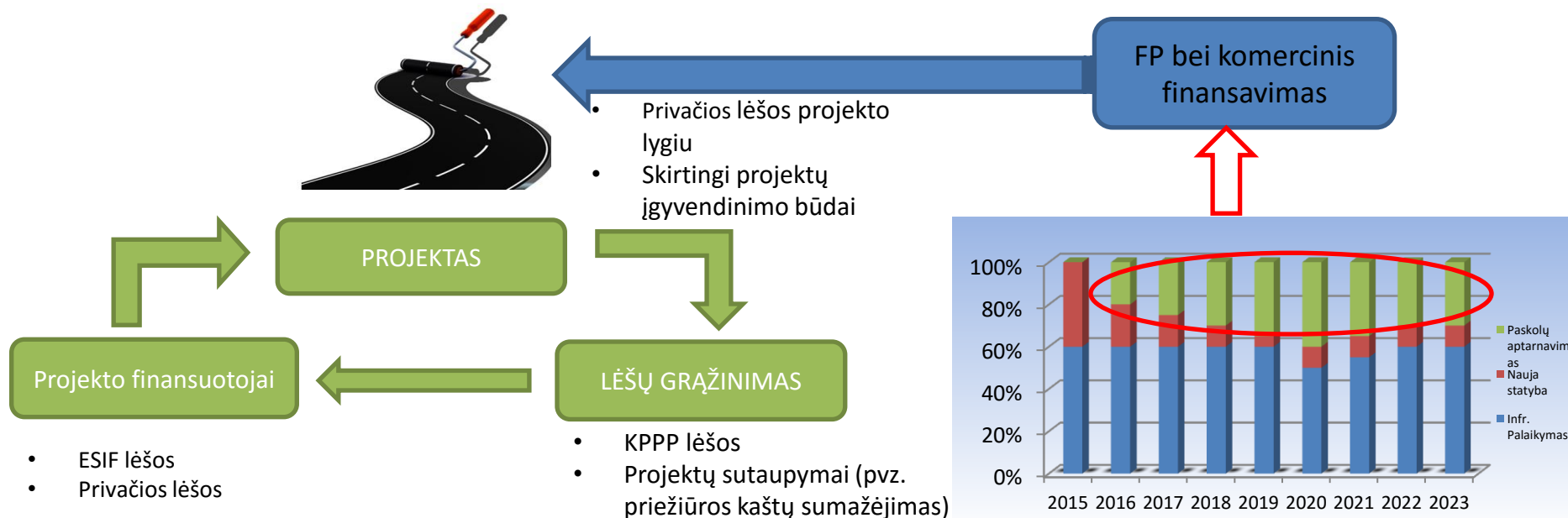
- **TEN-T tinklo kelių transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra, kelių transporto eismo saugos ir aplinkosauginių parametru didinimas:**
 - TEN-T tinklo kelių, su jais susijusių privažiuojamųjų ir tiesioginių jungiamųjų kelių rekonstrukcija ir plėtra, įskaitant miestų ir miestelių aplinkkelių tiesimą
 - Intelektinių kelių transporto sistemų diegimas
 - Eismo saugos ir transporto saugumo priemonių ir aplinkosauginių priemonių kelių transporte diegimas
 - Išorės sienų ir pasienio kontrolės punktų (TEN-T tinklo) transporto infrastruktūros kartu su privažiuojamaisiais ir tiesioginiais jungiamaisiais keliais rekonstravimas ir modernizavimas
 - **Regionų judumo ir prieinamumo gerinimas, tiesiant ir rekonstruojant trūkstamų pagrindinio šalies transporto tinklo elementų jungtis:**
 - valstybinės reikšmės kelių (jungčių su TEN-T tinklu) atnaujinimas ir patobulinimas, didinant eismo saugą, atitiktį aplinkosaugos reikalavimams
 - valstybinės reikšmės kelių (nepriklausančių TEN-T tinklui ir jungtims su juo) atnaujinimas ir techninių parametru gerinimas, eismo saugos ir aplinkosauginių priemonių diegimas
 - ITS, užtikrinančios efektyvų srautų valdymą ir eismo saugą, diegimas
-

Kelių sektoriaus finansavimo galimybės ateityje

Projektų finansavimas anksčiau:

Projektų finansavimo galimybės ateityje:

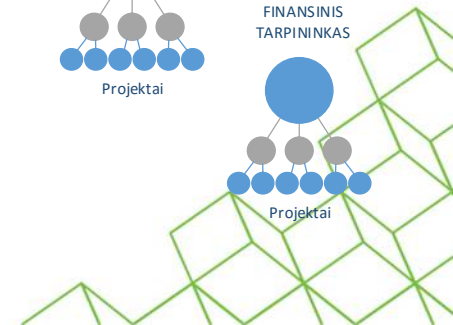
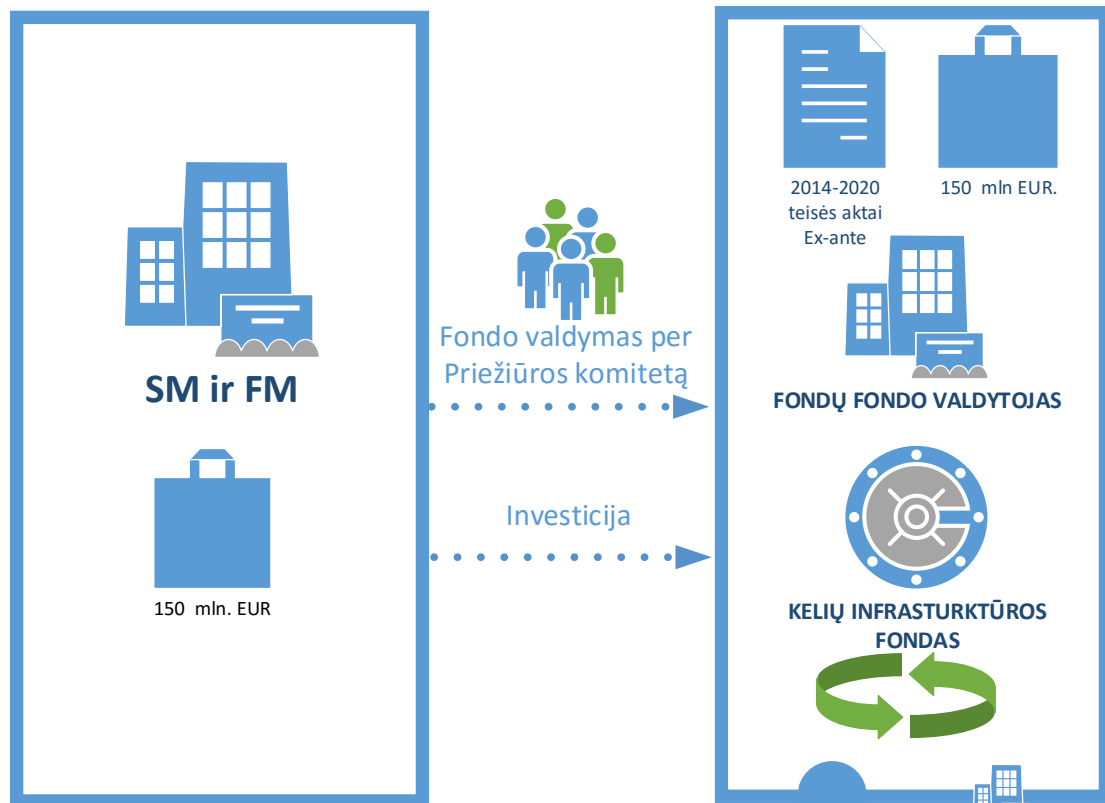
Siūlymai: Projektai ir modelis

- Labiausiai kelių sektoriaus poreikius atitinkantis modelis:
 - **Subordinuotos lengvatinės paskolos iki 30% projekto vertės modelis** – gerąją praktiką labiausiai atitinkantis ir leidžiantis užtikrinti pigiausią privačių lėšų pritraukimo kainą. Tinkamas įgyvendinti tiek projektus įgyvendinant RKĮ tiek PPP projektų atveju
 - Gali būti taikomas **palūkanų kompensavimas** komercinei finansavimo daliai
- FP finansavimas skiriamas regioninių ir magistralinių (didžiųjų kelių) infrastruktūros projektų finansavimui

Investavimo strategija

- FP apimtis (finansavimo sutarties vertė):
 - Nuo 50 iki 150 mln. EUR
 - Finansavimo apimtis gali būti didinamos palaipsniui, atsižvelgiant į besiformuojantį projektų srautą
- Siūloma investuoti į FP valdytojo kapitalą
- Steigiant priemonę siūloma atsisakyti subsidijų priemonių remiančių tas pačias veiklas

Sekantys žingsniai

Žingsnis

- Ex-ante pristatymas stebėsenos komitete
 - Priemonių įgyvendinimo planas
 - Projektų finansavimo sąlygų aprašas
 - Valstybės pagalbos klausimo suderinimas
 - Fondo/finansinės priemonės valdytojo atranka
 - Fondo/finansinės priemonės steigimas
 - Investavimas/ projektų finansavimas
-

Vandentvarka

I-osios dalies rezultatų apžvalga

Investicijų tipas	Pajamų šaltinis	Galimybės pritraukti privačius finansavimo šaltinius	Projektų skaičius ir replikavimo galimybės	Bendras investicijų gyvybingumo potencialas	Paklausa mln. €	Pasiūla mln. €	Bendras investicijų trūkumas mln. €	Investicijų trūkumas, kurį galėtų padengti FP mln. €
Vandens	Tarifai, sutaupymai	Vidutinės	Didelės	Vidutinis	521	175	346	
Nuotekų	Tarifai, sutaupymai	Mažos	Vidutinės	Mažas	608	207	401	
Paviršinio vandens	Nėra	Mažos	Vidutinės	Mažas	145	81	64	
Vandentvarkos VISO					1274	463	811	30-100

I-osios ataskaitos dalies išvados

- Dauguma vandentvarkos įmonių dirba **nuostolingai**:
 - ne laiku perskaičiuojamos kainos ir tvirtinami nauji tarifai
 - savivaldybės dėl politinių motyvų nesuinteresuotos didinti kainas
 - vandentvarkos įmonių nesugebėjimas įvykdyti joms kainų derinimo metu nustatytas veiklos efektyvumo didinimo užduotis (t. y. sumažinti iki nustatyto lygio vandens nuostolių procentą, sumažinti iki nustatyto kiekio nuotekų infiltraciją, sumažinti eksploatacinių sąnaudų lygį, nustatytą lyginamosios analizės metodu)
- VKEKK suderintose kainose **nėra įskaičiuotos ilgalaikio turto, sukurto iš dotacijų, nusidėvėjimo sąnaudos** (toks turtas sudaro 49 %). Dėl to mažėja vandentvarkos įmonių galimybės investuoti nuosavas lėšas, gauti paskolas, palaikyti didesnę organizacijos finansinį gyvybingumą
- Dalis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **sąnaudų** (infrastruktūra, pastatai, žemė) **kaupiama savivaldybių balansuose**

I-osios ataskaitos dalies išvados

- Dalis senos statybos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **infrastruktūros šiuo metu neturi šeiminko** (reikalinga inventorizacija)
 - **Nesukurta vieninga** vandentvarkos infrastruktūros, paslaugų prieinamumo ir kitų sektoriaus **rodiklių duomenų sistema**. Dėl šios priežasties investicijų planavimas dažnai vykdomas pasiremiant tik vandentvarkos įmonių ir savivaldybių pateikiamomis prielaidomis, o ne faktiniais duomenimis
 - Ankstesnių ES struktūrinės paramos finansavimo periodų metu **didžioji dalis investicijų** buvo skiriama **vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemų plėtrai**
 - Ankstesniuose finansavimo perioduose **nebuvo skiriama pakankamai investicijų esamos infrastruktūros renovacijai**. Vykdam naujų tinklų plėtrą, esama infrastruktūra dar labiau nusidėvėjo ir jos atstatymas yra būtinas (tai turi įtakos vandens nuostoliams, nuotekų infiltracijai ir bendriems įmonių veiklos rezultatams)
-

II-oji analizės dalis

Planuojamos remti vandentvarkos sektoriaus kryptys

- **5.3. investicinio projekto įgyvendinimo veiklos:**
 - Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir renovacija
 - Vandens tiekimo įmonių valdymo tobulinimas

Finansuojamas turto inventorizacijų (2017 m.) bei veiklos efektyvinimo planų (2016 pab. – 2017 m.) parengimas, kuriuose būtų įvertintos ir reikalingos optimalios investicijos ir pasiūlymai įmonių efektyvumo didinimui

Planų įgyvendinimas – neprivalomas, rekomendacinio pobūdžio

II-osios dalies išvados ir siūlymai (1)

1. Įvertinus projektų gyvybingumą, siūloma projektų finansavimui **teikti iki 100 % subordinuotą paskolą/lengvatinę paskolą/paskolą su garantija** tinklų renovacijos atveju
2. Svarbu rasti būdus paskatinti įmones **realiai įgyvendinti** veiklos efektyvinimo planuose numatytas priemones. Svarstytinas regulatoriaus įtraukimas kontrolės užtikrinimui, finansavimo mechanizmų sukūrimas
3. Atsižvelgiant į investicijų poreikį ir tinklų nusidėvėjimo lygį, finansavimą siūloma teikti **tik patiems neefektyviausiems ir didžiausią finansinę naudą duodantiems projektams**
4. Įvertinus investicijų poreikį tinklų renovacijai, siūloma visas **finansinės priemonės lėšas skirti renovacijos projektams**, tačiau neapriboti galimybes finansuoti ir kitus projektus ateityje
5. Siekti efektyvinti kainų derinimo su VKEKK tvarką, suteikti VKEKK didesnę rolę įgyvendinti griežtesnę kontrolę
6. Užtikrinti savalaikį kainų derinimą ir įgyvendinimą

II-osios dalies išvados ir siūlymai (2)

7. **Stiprinti įmonių projektų įgyvendinimo kompetencijas**, esant galimybei, pasinaudoti įvairiomis techninės pagalbos teikimo platformomis
8. **Kaupti duomenis iš projektų**, aktualius projektų įgyvendinimo planavimui ir įvertinimui (pvz. koks vidutinis renovuojamų tinklų nuostolių sumažėjimas, koks vidutinis nuostolio finansinis įvertis, vandens tinklų tinkamo apkrovimo lygio nustatymas ir kt.)
9. **Naujojo įstatymo įgyvendinimo priežiūra**, teisinės aplinkos peržiūra ir reikalingų pakeitimų inicijavimas (pvz. naujosios Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo plėtros strategijos tvirtinimas)
10. Pasinaudojant geraisiais kitų šalių pavyzdžiais, apsvarstyti **papildomų priemonių įvedimą**, pavyzdžiui baudų sistema už patiriamus nuostolius
11. Siekti realiomis rinkos sąlygomis veikiančios **natūralios įmonių reorganizacijos** (leisti bankrutuoti, įmonių įsigijimas, gebėjimai įgyvendinti efektyvias investicijas) (vis dėlto yra rizika, kad savivaldybės gali su tuo nesutikti ir savo valdomoms įmonėms skirti finansavimą nuostolių padengimui siekiant neprarasti įmonių kontrolės)

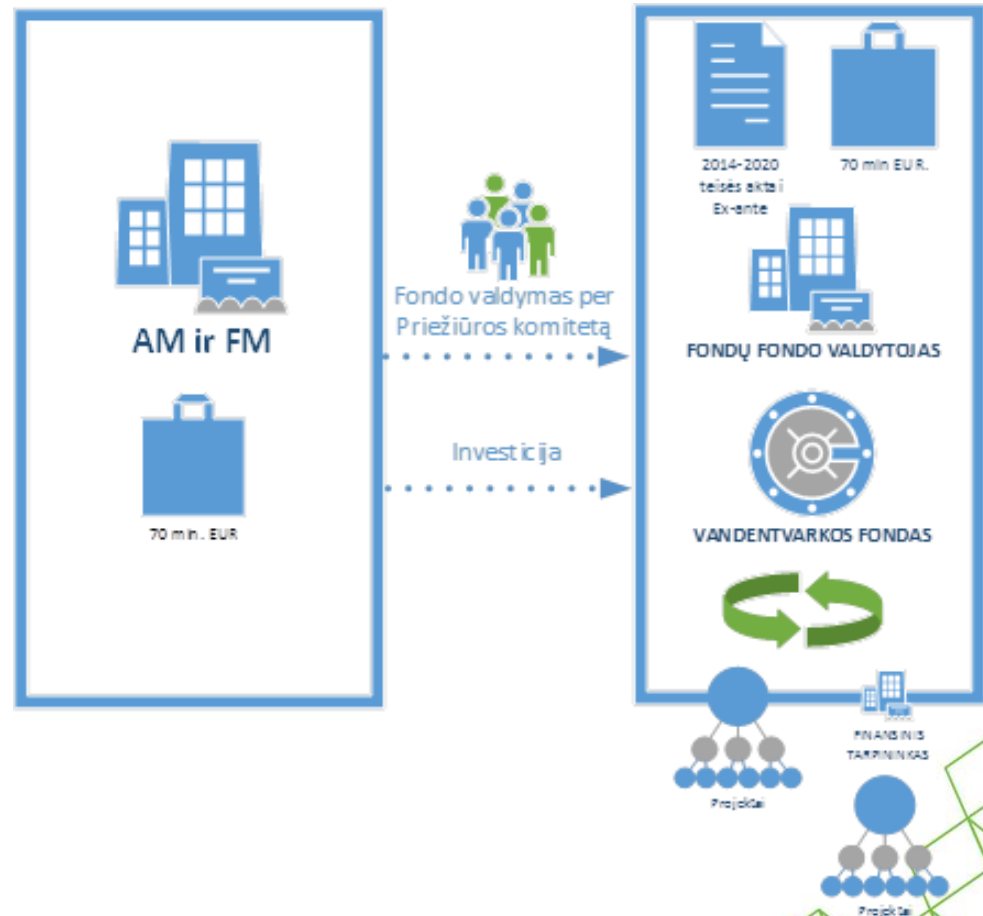

III-oji analizės dalis

Investavimo strategija

- Siūloma finansinės priemonės įgyvendinimo pradžiai taikyti paskolas ir garantijas, o konkrečias finansinių produktų sąlygas nustatyti prieš pradedant įgyvendinti finansinę priemonę.
- Garantijai skiriamos lėšos 37 mln. Eur.; renovuojama 280 km tinklų
- Lengvatinių ir subordinuotų paskolų teikimui skiriama 33 mln. Eur.; renovuojama 138 km tinklų

Sekantys žingsniai

Žingsnis	Terminas
• Ex-ante pristatymas stebėsenos komitete	2016-09-08
• Projektų finansavimo sąlygų aprašas	2016 IV ketv.
• Fondo/finansinės priemonės valdytojo atranka	2016 IV ketv. - 2017 I ketv.
• Fondo/finansinės priemonės steigimas	2017 I ketv.
• Fondo/finansinės priemonės valdytojo pasiruošimas finansavimui	2017 I-II ketv.
• Investavimas/ projektų finansavimas	2017 II ketv.

Kultūros paveldo sutvarkymas ir aktualizavimas

Nustatītais finansavimo trūkums

Infrastruktūros tipas	Investīciju paklausa, mln. EUR	Investīciju pasiūla, mln. EUR	Investīciju trūkums mln. EUR
Privatūs kultūros paveldo objektai	1103,1	160,0	943,1

I-osios ataskaitos dalies išvados

- Galima išvardinti tokias bendras mažo arba neigiamo projektų gyvybingumo priežastis:
 - **Neefektyvus paveldo ir kultūros infrastruktūros objektų ekonominio potencialo išnaudojimas**
 - **Dėl neužbaigtumo ir mažo objekto pritaikomumo kompleksiško paslaugų teikimui ir papildomų komercinių paslaugų teikimui**
 - **Neefektyvus veiklos organizavimas, vadybos ir rinkodaros įgūdžių trūkumas**
 - Didelis pastatų skaičius be aiškių reikalavimų tinklo optimalumui, paslaugų teikiamų gyventojams prieinamumui ir apimčiai
 - Dėl nesutvarkytų arba skirtingų turto nuosavybės teisių arba nuosavybės nevientisumo
 - Netinkamas investicijų projektų struktūrizavimas, dirbtinis projektų apimties apribojimas, mažinantis veiklos pajamas ir didinantis našta biudžetui
 - Ypač aukšti reikalavimai statybų kokybei, medžiagoms ir bei papildomiems darbams, padidinantys investicijų poreikį, bei prailginantys atsipirkimo laikotarpį
-

I-osios ataskaitos dalies išvados

- Rekomenduojama imtims veiksmų, kurie padidintų investicijų į KP gyvybingumą, efektyviai sprendžiant aukščiau įvardintos problemos:
 - būtų tinkamai struktūrizuojami ir formuluojami investicijų projektai
 - turimo turto ekonominis potencialas maksimaliai išnaudojimas, jį įtikrinant įvairių kultūros (viešųjų ir komercinių) ir kitų paslaugų teikimui
 - būtų didinama objektų valdytojų motyvaciją teikti mokamas paslaugas
- Sektoriuje yra didelis poreikis investicijų, kurios generuoja pajamas, todėl turi būti atrenkami finansiškai gyvybingi ir ekonomiškai naudingi projektai, kompleksiskai sutvarkant KP objektus ir atnaujinant/išplečiant paslaugų spektrą. **Todėl daroma išvada, kad FP kultūros sričiai galėtų būti taikoma valstybės intervencijos forma**

II ir III analizēs daļys

KP objektų sutvarkymui ir aktualizavimui taikomos priemonės

- Atsižvelgiant į I-os ex ante dalies pastabas, esamas tarptautines praktikas, rekomenduojama:
 - KP objektų **sutvarkymui** taikyti **subsидijos** priemonę
 - KP objektų **aktualizavimui** taikyti **FP** priemonę
 - **Rekomenduojama subsidiją KP objektų sutvarkymui teikti tik objektams, kuriuose planuojamas aktualizavimas, pasinaudojant finansinės priemonės lėšomis, skolintomis arba savo lėšomis**
-

Finansinių priemonių apimtis ir tiksliniai galutiniai naudos gavėjai

- FP objektas
 - Kultūros paveldo objektų aktualizavimas
- Rekomenduojamas subsidijos objektas
 - Paveldotvarkos darbai
- Galutiniai naudos gavėjai
 - Privatūs kultūros paveldo objektų savininkai
 - Viešieji kultūros paveldo objektų savininkai
 - Galimi partneriai: privatūs ir viešieji kultūros paveldo bendrasavininkiai

KP objektų aktualizavimui skiriamos lėšos

- KP aktualizavimui numatyta skirti 5,2 mln. EUR
 - KP sutvarkymui numatyta skirti 23,7 mln. EUR (subsidių priemonė). FP ir subsidijos priemonės įgyvendimui iš subsidių priemonės reikės skirti 8.4 mln. EUR
 - Pažymima, jog jautrumo analizė neatliekama, kadangi nėra aiškaus projektų tipo (t.y. aktualizavimas gali apimti bet kokią veiklą, pvz. konferencijų salė, muziejus, viešbutis, dirbtuvės etc.)
 - KP aktualizavimui nėra siūlomas subsidijos teikimas
-

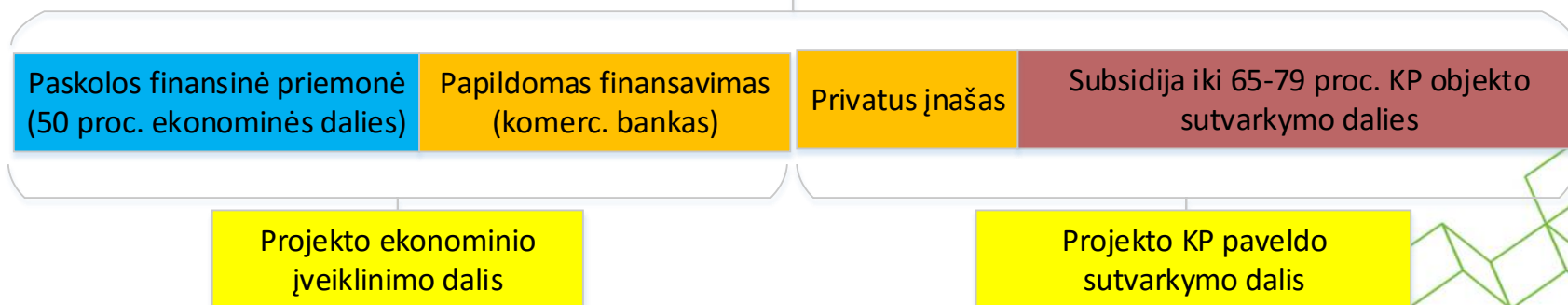
Siūloma finansinė priemonė

Siūlomas finansavimo modelis: **FP, subsidijos ir privataus indėlio derinimas**

Siūlomo finansinio produkto – **paskolos** – sąlygos:

- paskola siekianti iki 50 proc. KP objekto aktualizavimo dalies, antrai daliai pritraukiant privataus finansavimo lėšas
- paskolos priemonė teikiama tokia pačia (pari pasu) rizika kaip ir kito finansuotojo (pvz. banko)
- finansinės priemonės dalies paskola teikiama taikant ne didesnes kaip 4 proc. palūkanas
- paskolos teikimo laikotarpis iki 20 metų
- paskola gali būti teikiama ir be subsidijos

Kultūros paveldo objekto sutvarkymo
ir aktualizavimo projektas

KP objektų sutvarkymo finansavimas

- Remiantis tokia finansavimo struktūra numatomas subsidijos poreikis KP objektų sutvarkymui yra 8.4 mln. EUR
- Rekomenduojama, kad subsidijos suma teikiama vienam KP objektui negali viršyti 700 tūkst. EUR
- KM nurodė, jog bus taikomas toks subsidijos intensyvumas KP sutvarkymui*:
 - KP objektų tyrimų išlaidos – iki 100 proc. Tyrimai galės sudaryti iki 30 proc. visų tinkamų išlaidų
 - projektavimo išlaidos – iki 50-70 proc.
 - tvarkomieji paveldosaugos darbai – iki 50-70 proc.

* - efektyvus subsidijos intensyvumas 65-79 proc. Bet kokių atveju bendras subsidijos intensyvumas negali viršinti 80 proc. KP sutvarkymo veikloms;

Sekantys žingsniai

Žingsnis	Terminas
• Ex-ante pristatymas stebėsenos komitete	2016-09-08
• Projektų finansavimo sąlygų aprašas	2016 III ketv.
• Fondo/finansinės priemonės valdytojo atranka	2016 IV ketv.
• Fondo/finansinės priemonės steigimas	2016 IV ketv.
• Fondo/finansinės priemonės valdytojo pasiruošimas finansavimui	2017 I ketv.
• Investavimas/ projektų finansavimas	2017 I-II ketv.

Ačiū!

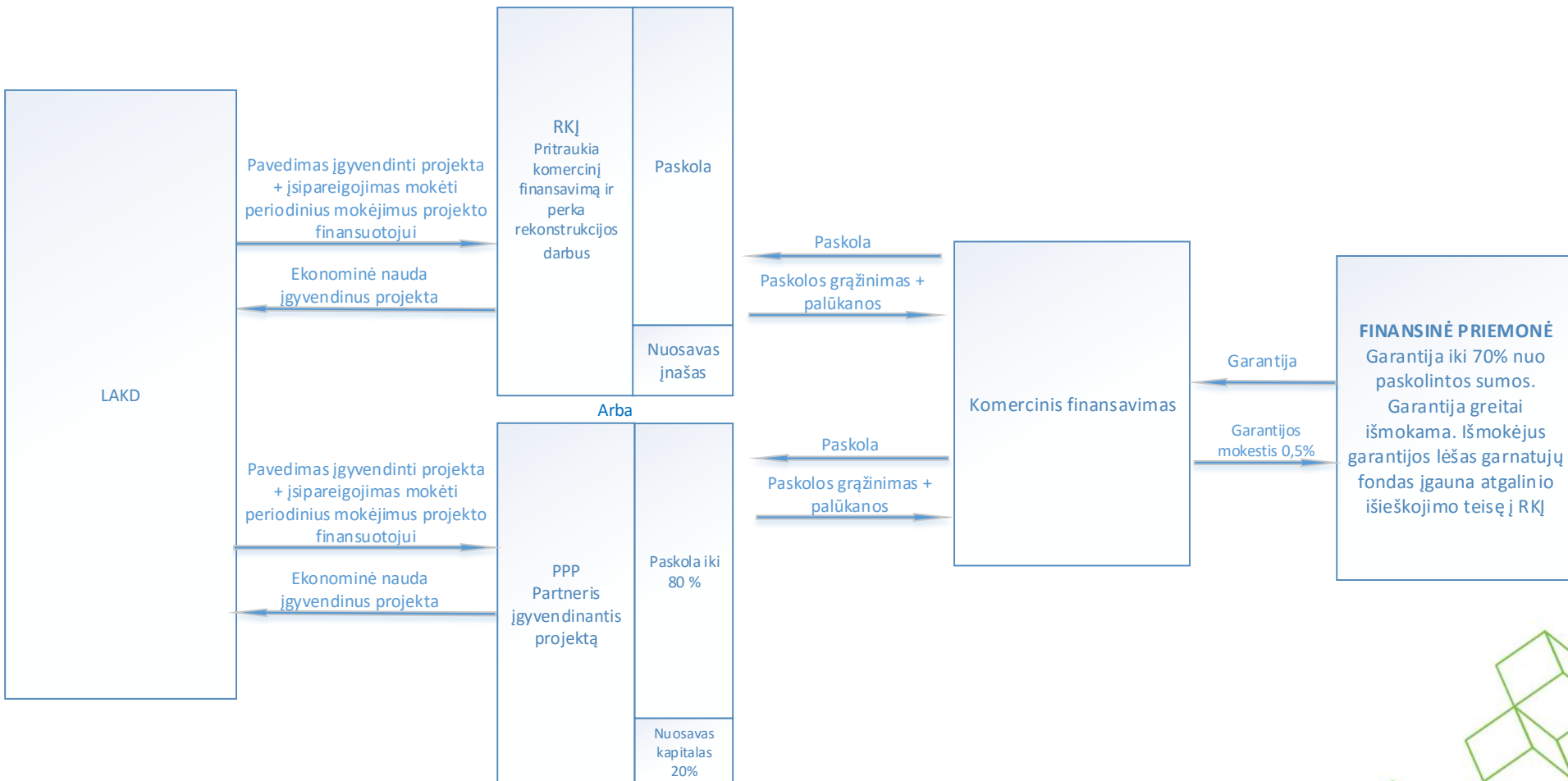

Papildomos skaidrės

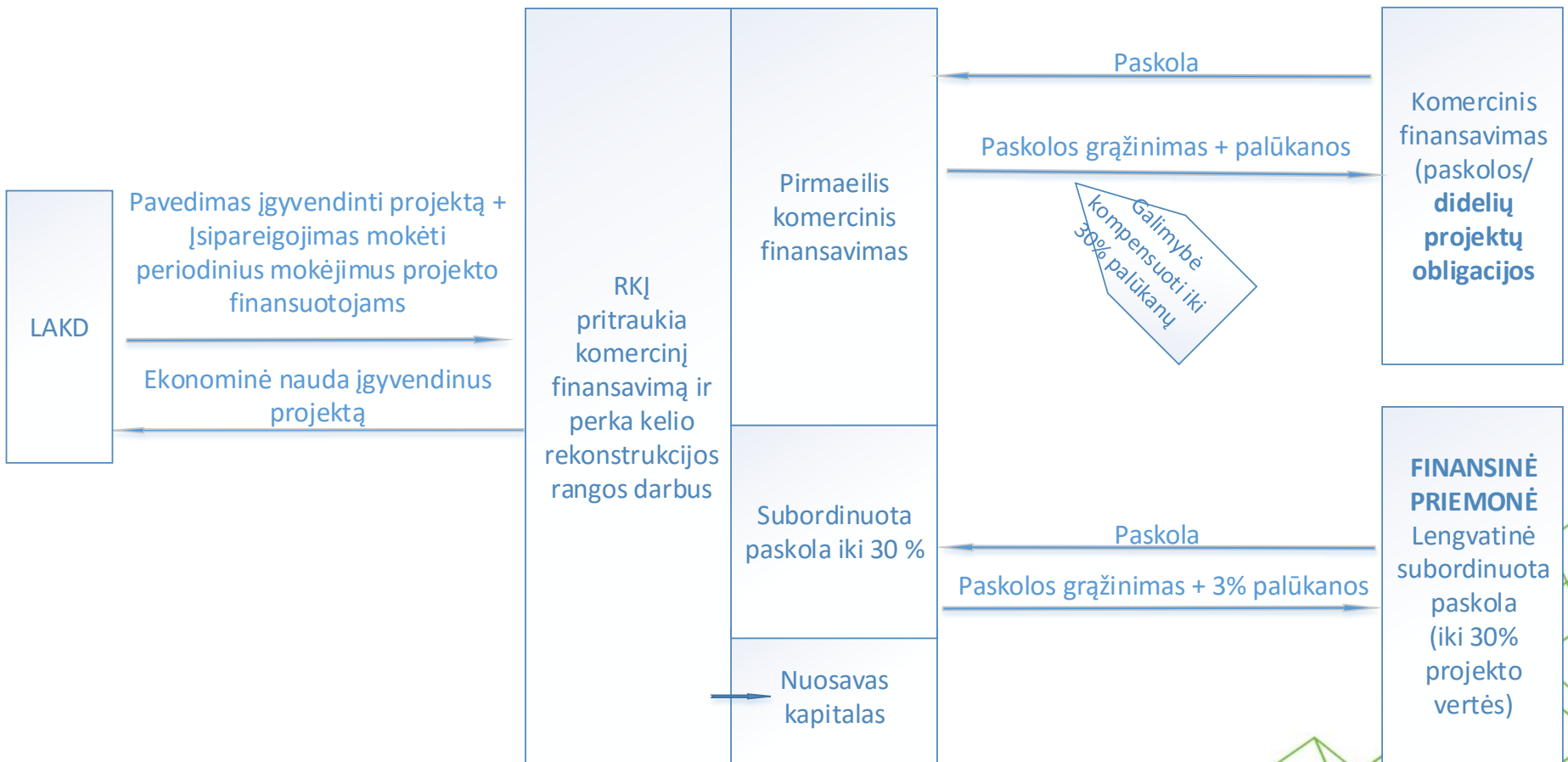
Kelių sektoriui siūlomos FP

GARANTIJŲ FINANSINĖ PRIEMONĖ

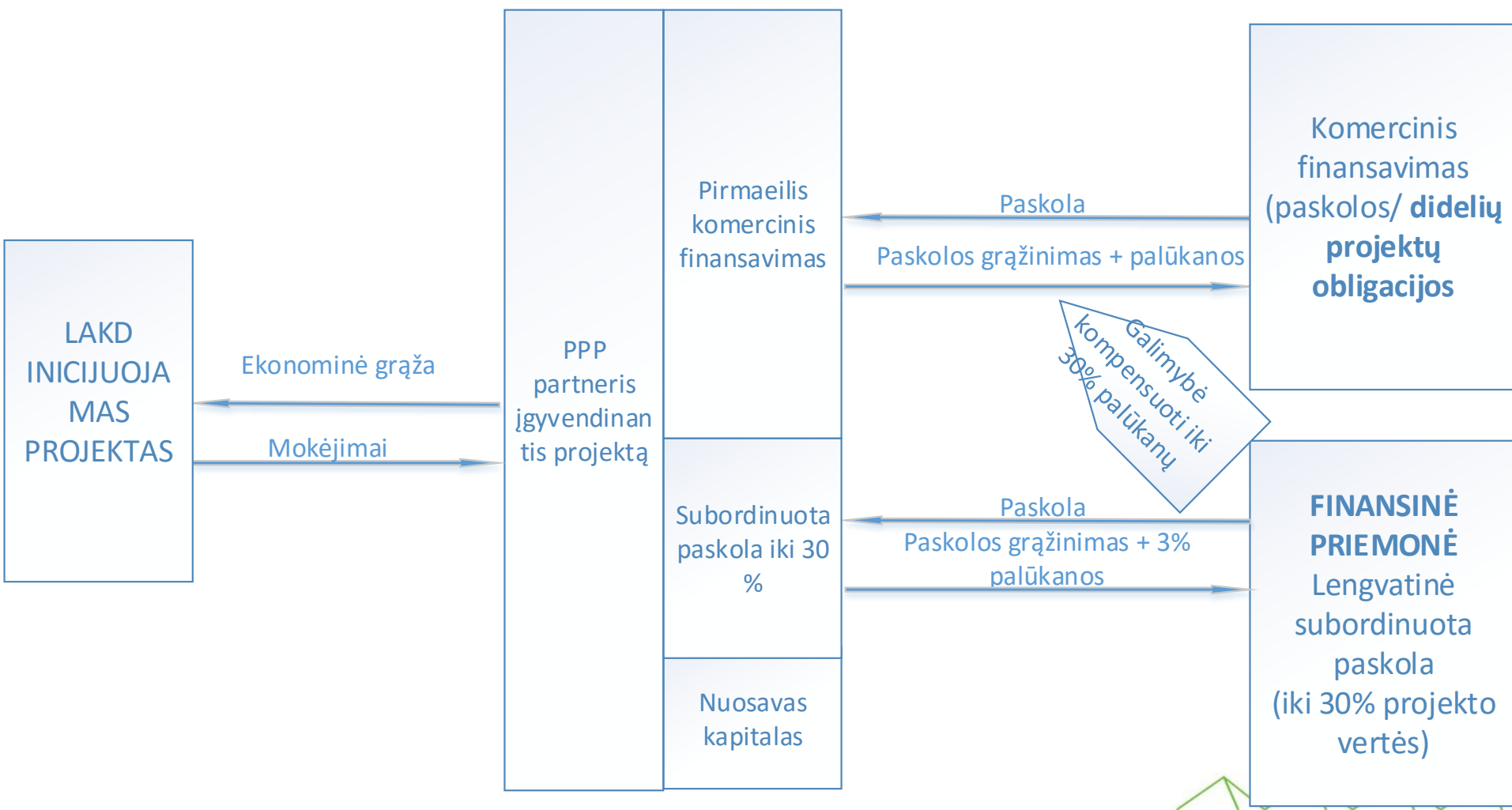
Kelių sektoriui siūlomos FP

Subordinuotų paskolų modelis projektą įgyvendinant tiesiogiai RKJ/ LAKD užsakymu

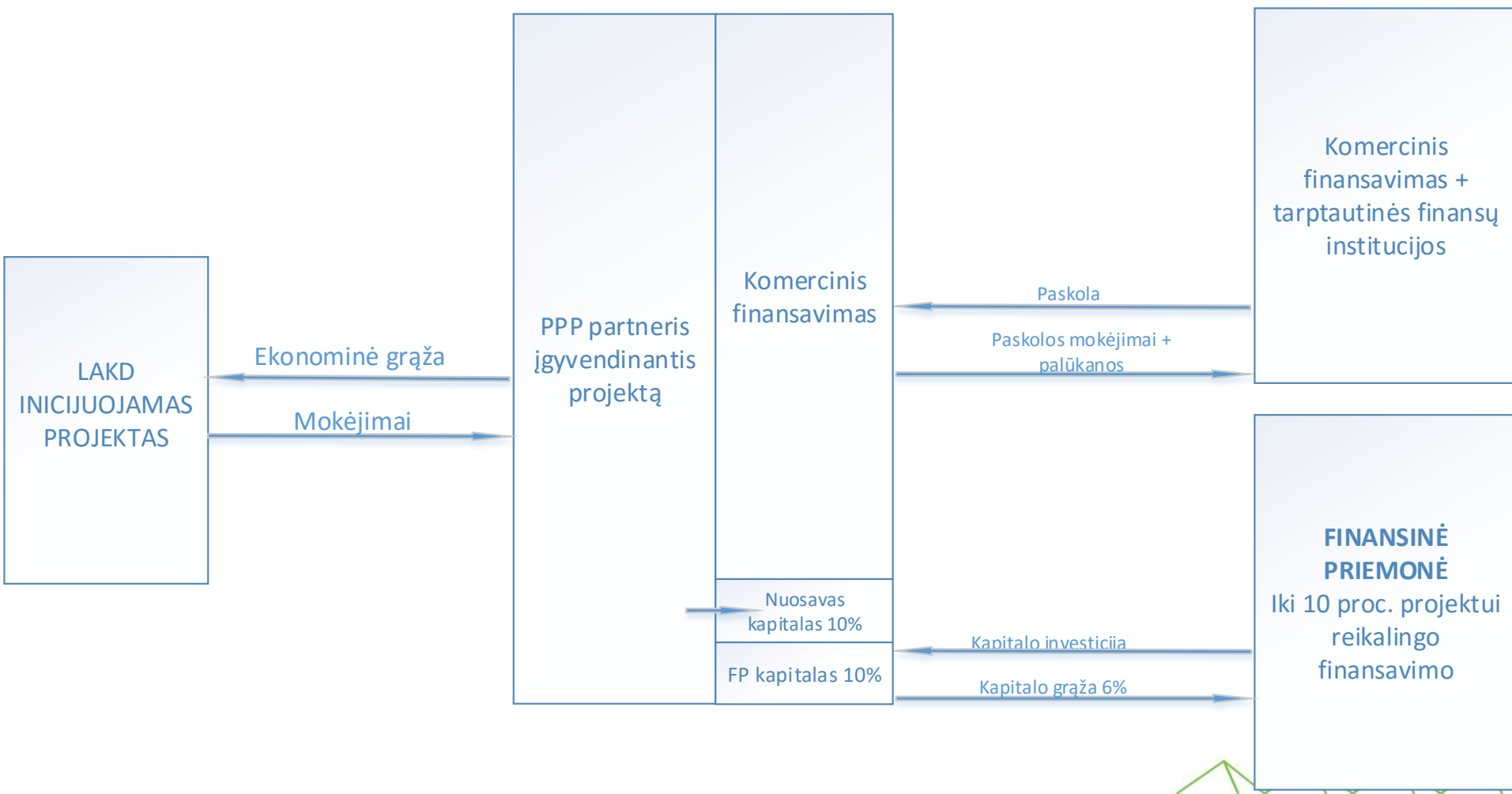
Kelių sektoriui siūlomos FP

Subordinuotų paskolų modelis projektą įgyvendinant PPP būdu

Kelių sektoriui siūlomos FP

Kapitalo investicijų FP

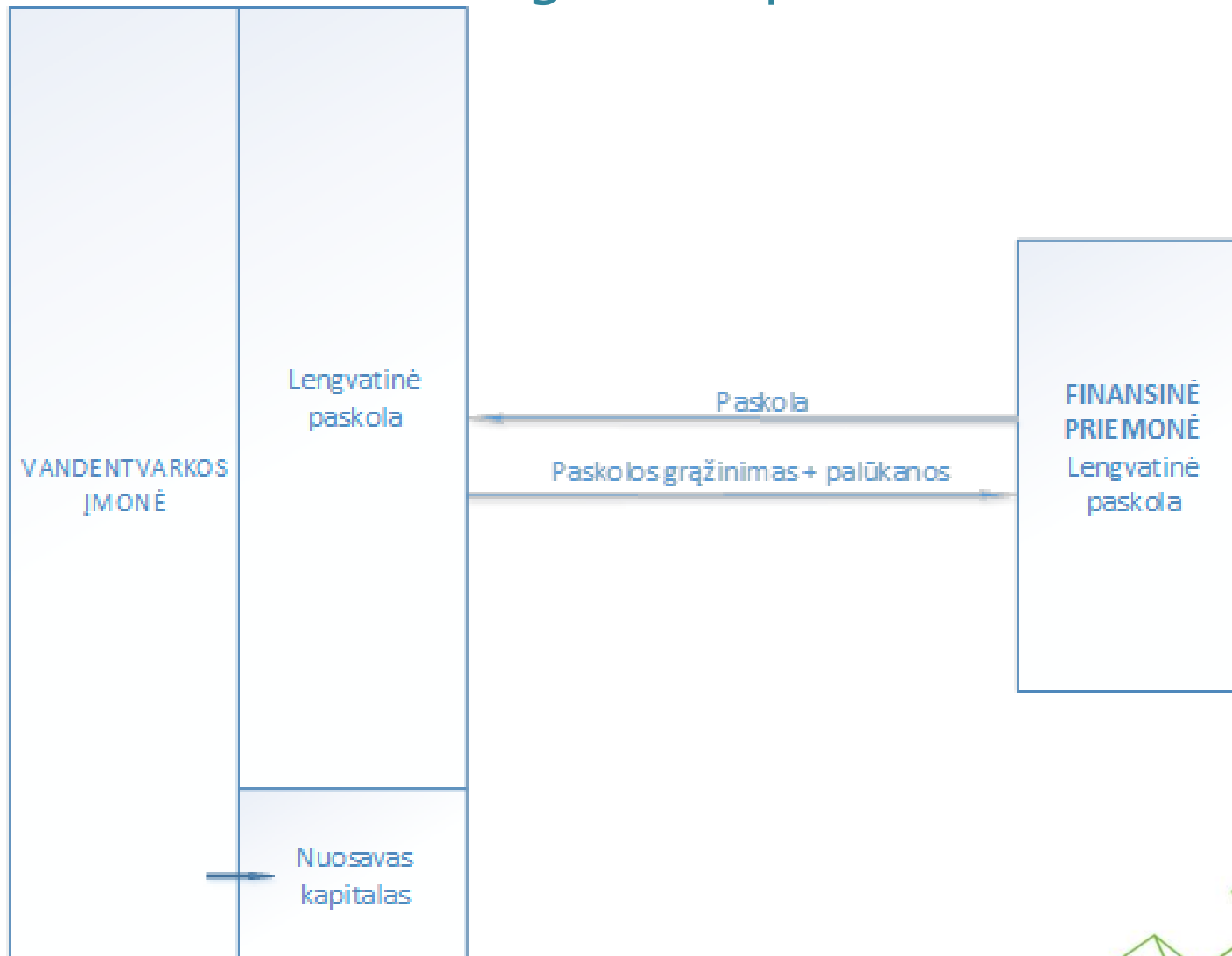
Valstybės pagalba (kelių sektoriui)

- Subordinuota paskola nėra vienas iš standartinių instrumentų aprašytų Europos komisijos valstybės pagalbos išimčių reglamentuose.
- Siekiant įgyvendinti subordinuotų paskolų finansinę priemonę yra būtina suderinti valstybės pagalbos klausimą su Europos Komisija.
- Dokumentai šiam derinimui galėtų būti parengti sąlyginai greitai, kadangi visa schema yra detalizuota ex-ante vertinime.

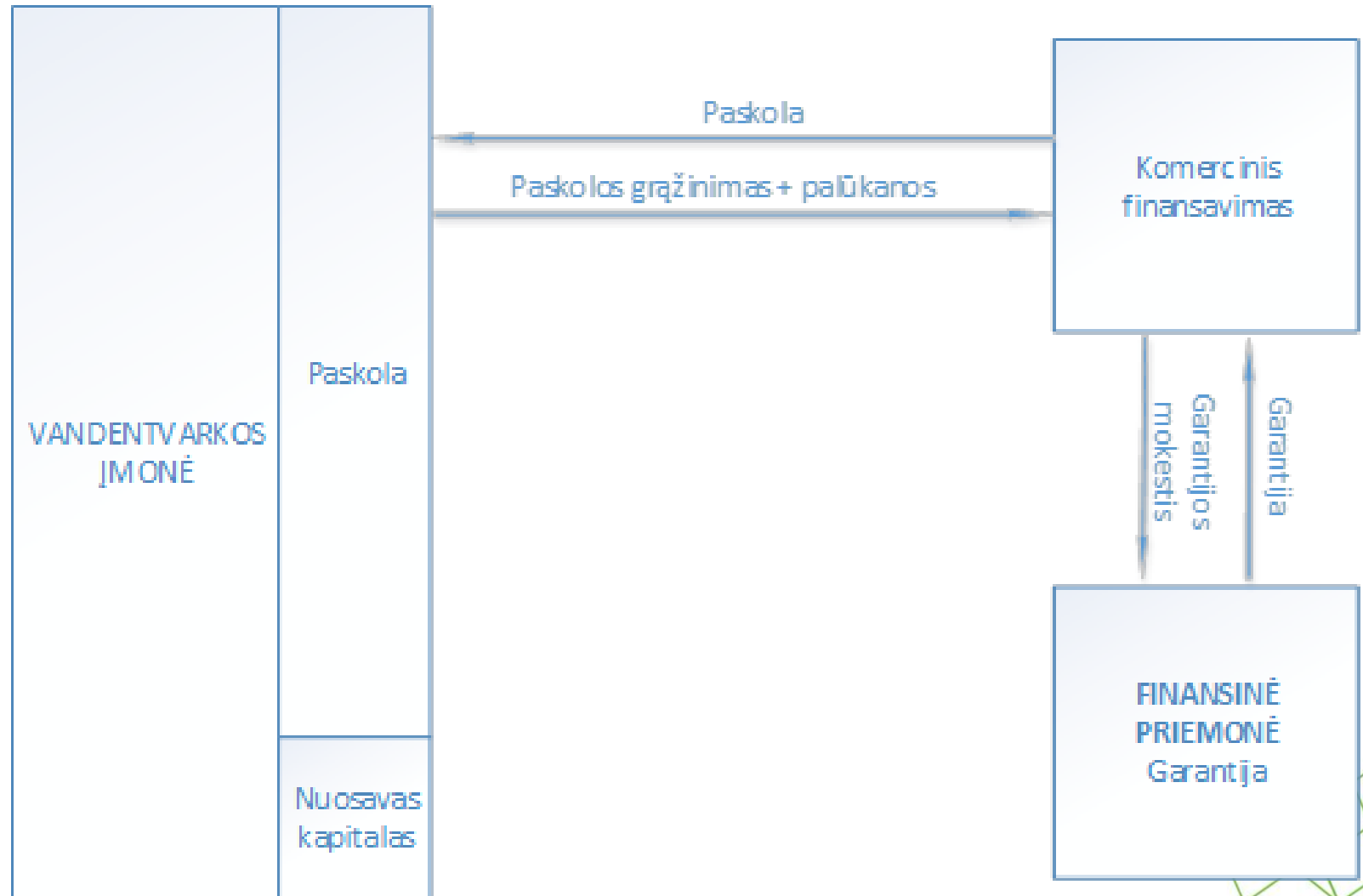
Vandentvarkos sektoriui siūlomos FP

Lengvatinė paskola

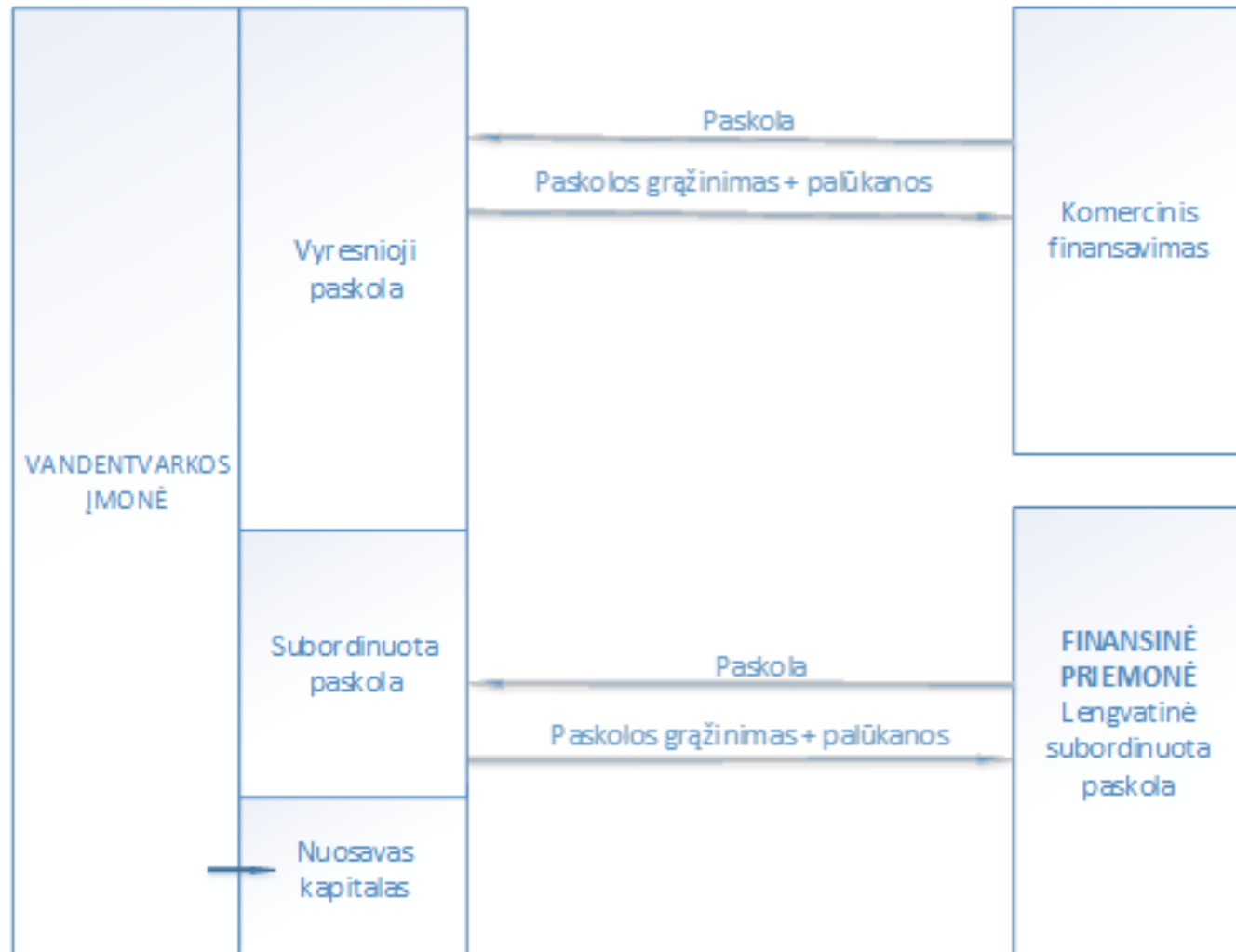
Vandentvarkos sektoriui siūlomos FP

Garantijų finansinė priemonė

Vandentvarkos sektoriui siūlomos FP

Subordinuota paskola

Valstybės pagalba (vandentvarkos sekt.)

Įvertinus pasirinkto priemonės įgyvendinimo mechanizmo struktūrą, darytinos šios išvados:

- mechanizmo įgyvendinimas nesukelia valstybės pagalbos atsiradimo rizikos, laikantis atitinkamuose skyriuose nurodytų sąlygų, visų tikslinių grupių, dalyvaujančių finansinės priemonės įgyvendinime, atžvilgiu;
- vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo įmonių atveju atitiktis valstybės pagalbos taisyklėms turėtų būti vertinama kiekvienu atskiru paraiškos dėl projekto finansavimo atveju.

Valstybės pagalbos įvertinimas (kultūros paveldo sektorius)

- KP objektų sutvarkymui ir aktualizavimui finansavimas teiktinas atsižvelgiant į GBER 53 str. sąlygas
- Išimtiniais atvejais KP objektų aktualizavimo veikloms gali atsirasti *de minimis* pagalbos elementas

